

014. Dijital hikâye anlatımının görme yetersizliği bulunan öğrencilerin dinleme becerisine etkisi

Niyet BAHŞI¹

Nesrin SİS²

APA: Bahşı, N. & Sis, N. (2023). Dijital hikâye anlatımının görme yetersizliği bulunan öğrencilerin dinleme becerisine etkisi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (32), 212-227. DOI: 10.29000/rumelide.1253141.

Öz

Bu araştırma dijital hikâye anlatımının görme yetersizliği bulunan çocukların dinleme becerisine etkisini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada 'Yalnız Son Testli Kontrol Gruplu Seçkisiz Desen' yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu Malatya iline bağlı Battalgazi Görme Engelliler Orta Okulu'nda öğrenim gören 4 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma grubunda yer alan bu öğrenciler öğretmenlerinden alınan bilgiler ve gelişim düzeyleri göz önünde bulundurularak eşitlenmiş ve daha sonra kontrol ve deney grubuna seçkisiz olarak atanmıştır. Araştırmanın veri toplama sürecinde 10 farklı hikâye 2 farklı anlatım yöntemi ile gruplara anlatılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış değerlendirme formu kullanılarak toplanmıştır. Toplanan veriler hazırlanan değerlendirme formu ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda dijital hikâye anlatımının yapıldığı deney grubunda bulunan öğrencilerin dikkatli, etkin, empatik, eleştirel, çözümleyici, yaratıcı dinleme becerilerinden aldıkları puanlarla öykü kitabı ile anlatım yapılan kontrol grubundaki görme yetersizliği bulunan öğrencilerin aynı dinleme becerilerinden aldıkları puanlar ile karşılaştırılmış ve deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Araştırmanın sonucunda dijital hikâye anlatımının görme yetersizliği bulunan öğrencilerin dikkatli, etkin, empatik, eleştirel, çözümleyici, yaratıcı dinleme becerilerini üzerinde anlamlı düzeyde olumlu etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Görme engelli, dinleme, dijital hikâye

The effect of digital storytelling on listening skills of students with visually deficiency

Abstract

This research was conducted to determine the effect of digital storytelling on the listening skills of children with visual impairment. In the study, the method of 'Arbitrary Design with Only Posttest and Control Group' was used. The sample group of the research consists of 4 students studying at Battalgazi Visually Impaired Secondary School in Malatya province. These students in the research group were equalized considering the information received from their teachers and their level of development, and then randomly assigned to the control and experimental groups. During the data collection process of the research, 10 different stories were told to the groups with 2 different narration methods. Data were collected using a semi-structured evaluation form. The collected data were analyzed with the prepared evaluation form. As a result of the analyzes made, the scores of the students in the experimental group in which digital storytelling was performed were compared with the scores obtained from the skills of attentive, active, empathetic, critical, analytical, and creative listening with the scores of the students with visual impairments in the control group told with a storybook on the same listening skills, and there was a significant difference in favor of the

¹ Dr., MEB (Malatya, Türkiye), niyetbahsi@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-9115-5432 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 13.01.2023-kabul tarihi: 20.02.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1253141]

² Prof. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (Malatya, Türkiye), iyurdakal@pau.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-2743-3397

experimental group. difference was found. As a result of the research, it was determined that digital storytelling had a significant positive effect on the attentive, active, empathetic, critical, analytical and creative listening skills of students with visual impairment.

Key Words: Visually impaired, listening, digital story.

Giriş

Dinleme, kulakla alınan iletileri anlama ve anlamlandırma sürecidir. Dinlemenin literatürde farklı tanımları bulunmaktadır. Ungan (2009:136) sesle gelen iletileri alarak, onları zihnimizdeki seslerle örtüştürüp anlamlandırma; Topçuoğlu Ünal ve Özer (2014:204) bireyin algıladığı ses ya da mesajların beyin tarafından algılanma süreci, Melanlıoğlu (2013:34) işitilen seslerin anlamlandırması ve bu anlamlandırma sonucunda bir tepkide bulunulması; Epçaçan ise (2013:355) işitmenin de dahil olduğu kapsamlı, karmaşık aktif bir süreç olduğunu belirtir. Bu tanımlardan hareketle dinleme çevredeki sesli uyarıların işitme yoluyla beyne iletme ve burada anlamlandırma süreci olarak tanımlanabilir. Dinleme becerisi insanın edindiği ilk temel (Özbay, 2009:55; Aytan vd. 2014: 280; Doğan, 2008: 269; Yıldız, 2015: 20) dil becerisi olarak kabul görmektedir.

Öğrenmenin gerçekleşmesinde dinlemenin etkin bir rolü bulunmaktadır. Göçer (2007), öğrenmenin çoğunun dinleme yoluyla gerçekleştiğini, Hunsaker (1990) insanların bildiklerinin %80'ini dinlediklerinden öğrendiğini, Buzan (2001) göre ise insanlar bir gününü %9'unu yazarak; %16'sını okuyarak; %30'unu konuşarak; %45'ini dinleyerek geçirdiğini ifade etmektedir. Bu nicel veriler dinleme becerisinin hem günlük hayatımızda hem de öğrenim hayatındaki önemini göstermektedir. Ayrıca diğer temel becerilerin oluşumunu ve zeminini hazırlayan dil becerisi dinlemedir. Dinlemenin iletişimde ilk kullanılan beceri olması, bu becerinin eğitsel, fiziksel, duyuşsal ve sosyal önemini artırmaktadır. Ayrıca anne karnında başlayan dil öğrenme süreci de ilk bu beceriyle başlamaktadır. Çocuklar edindikleri bu ilk beceriyi kullanarak ilk önce seslerin farkında olurlar. Daha sonra sesleri ayırt edip bu sesleri anlamlandırırılar. İlerleyen süreç içerisinde ise anlamını öğrendikleri bu sözcükleri dilin söz dizimsel yapısına bağlı olarak cümle içerisinde kullanırlar. Böylelikle çocuklar dili tanıma ve anlamlandırma sürecini tamamlamış olurlar.

Dinleme eğitimi de ilkokul çağlarından başlayarak bu becerinin gelişimini amaçlayan eğitimi kapsamaktadır. Dinleme eğitiminin amaçlarından biri bireyin hangi dinleme türünü nerede ve nasıl kullanacağını kavratmaktır.

Dinleme türleri, alan yazında araştırmacılar tarafından birçok başlık altında incelenmiştir. Bu sınıflandırmalar alttaki tabloda daha anlaşılır bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 1: Alan Yazında Tespit Edilen Dinleme Türleri

Kaynaklar	Dinleme Türleri	Tasnif Sayısı
MEB (2006)	Katılımlı, katılımsız, not alarak, kendini konuşanın yerine koyarak, yaratıcı, seçici, eleştirel	7
Özbay (2005)	Gönüllü veya gönülsüz, motivasyona dayalı, sempati / antipatiyle dinleme, seçmeli dinleme, yüzeysel dinleme, etkin dinleme, katılımlı dinleme, eleştirel dinleme. edilgen dinleme	9
Kline (1996)	Bilgilendirici, ilişkisel, estetik, eleştirel, ayırt edici	5
Gürgen (2008)	Saplantılı, görünüşte, savunucu, seçici, tuzak kurucu, yüzeysel	6

Maden, Durukan (2011)	Aktif, katılımcı, pasif, tarafsız	4
Tuncer (2008)	Katılımlı, katılımsız, yaratıcı, seçici/seçerek, eleştirel	5
Doğan (2013)	Ayırt edici, estetik, etkili, eleştirel, empatik	5
Güneş (2013)	Metni takip ederek, sorgulayıcı, yaratıcı, pasif, katılımlı dinleme, not alarak dinleme	6

Çalışmada yer alan dinleme türleri dikkatli, etkin, empatik, eleştirel, çözümleyici, yaratıcı dinleme olarak belirlenmiştir. Dikkatli dinleme, dinleyicinin süreç içerisinde konuya motive olduğu ve sorulan sorulara geri bildirim verebildiği; etkin dinleme, dinleyicinin dinleme sürecinin sonucunda anladıklarını kendi kelimeleriyle ifade edebildiği; empatik dinleme, dinleyicinin kendisini konuşmacının yerine koyarak onun hissettiklerini anlamaya çalıştığı; eleştirel dinleme, dinlediklerine ilişkin sebep-sonuç ilişkisi kurmayı gerektirdiği; çözümleyici dinleme, dinlenen şeye yanıt vermeden önce kapsamlı bir şekilde düşünmeyi sağladığı, yaratıcı dinleme ise dinleyicinin dinlediklerini/izlediklerini yorumlayarak bunlardan yeni fikirler ürettiği dinleme türüdür.

Eğitsel açıdan dokunsal ve işitsel materyallere ihtiyaç duyanlar görme yetersizliği bulunan bireylerdir. Görme yetersizliği bulunan bireyler için işitme duyusu, görme duyularının eksikliğini gidermek için oldukça önemlidir. Görme engelli bireyler bilgileri önemli oranda dinleme becerisiyle elde etmektedir (MEB, 2013, s.17). Bu bireylerin edindiği bilgilerden en üst düzeyde faydalanabilmesi iyi düzeyde dinleme becerisine sahip olmasına bağlıdır. Bu doğrultuda görme engelli bireyler dinleme eğitimine tabi tutularak dinleme becerileri geliştirilmeli, günlük hayatta bu bireylerin bu beceriden daha etkin bir şekilde yararlanabilmeleri sağlanmalıdır. Görme engelliler için günlük hayatta bilgi edinme açısından dinleme becerisi hayati derecede bir öneme sahiptir. Görme engelli bireyler gözlemlene ve taklit etme şeklinde öğrenilen becerileri sözel anlatımlarla geliştirmek zorunda kalmakta ve kulak-el iş birliğini daha iyi kullanmak için gayret etmektedirler (Yanoff ve Duker, 2004 ve Şahin, 2012'den akt. Akçalı, 2015, s.12). Bu doğrultuda görme yetersizliği bulunanlar dinleme becerisini kullanarak dış dünya verilerini algulamakta ve bilgiyi öğrenmektedirler. Görme engelli öğrenciler için Türkçe etkinlikleri kullanılarak çocukların dinleme becerilerini geliştirmek amaçlanmaktadır. Bu amaçla çeşitli metin türleri dinlettirilir ve anlatılır, drama çalışmalarından faydalanılır. Fakat teknolojinin eğitimde kullanılmaya başlanmasıyla birlikte görme engelli öğrenciler için farklı teknik ve yöntemler kullanarak kapsayıcı öğrenme ortamları oluşturulmalıdır. Oluşturulan zengin içerikli ortamlarda öğrencilerin sözcük dağarcığı zenginleştirilebilir, okuduğunu anlama becerisi geliştirilebilir, konuşma ve yazma becerisinin gelişimi sağlanabilir.

Görme engelli bireyler bilgi birikimlerinin büyük bir kısmını dinleme becerisini kullanarak elde etmektedir. Bu bireyler görme duyularını öğrenme amacıyla kullanamadıkları için dokunsal ve işitsel girdilerin bir arada kullanıldığı ve onların hayatlarını kolaylaştırmak için tasarlanan araç, yöntem ve tekniklere ihtiyaç duyarlar. Görme engelli bireyler genellikle kabartma yazılı dokümanlar kullanmaktadır. Fakat bu dokümanların pahalı olması ve görme yetersizliği bulunan bireylerin bunları okuma ve anlamlandırmada sorun yaşamaları onları farklı araç gereçlere yönlendirmektedir. Teknolojinin sürekli gelişen yenilikçi yaklaşımı görme yetersizliği bulunan bireylere de çeşitli olanaklar sunmaktadır. Bu doğrultuda geliştirilen sesli kitaplar, bilgisayar ve akıllı telefonların sesli okuyucu programları, dijital hikâye anlatımı bu yeniliklerden birkaçıdır. Bu yeni tekniklerden biri olan dijital hikâye anlatım tekniği, hikâyenin anlatım şekline etkili ve farklı bir bakış açısı getirmiştir. Görme engelli öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştirmek için kullanılan bu teknik sınıfta öğrencilerin ilgisini çeken güçlü bir öğrenme ve öğretme aracıdır (Miller, 2009; Robin, 2008; Sumartono, 2018). Hathorn'a (2005)

göre dijital hikâye iletişim, dil ve okuryazarlık becerilerini teknolojiyle birleştiren bir program; Robin'e (2008) göre video, müzik, metin, seslendirmeleri bir araya getirerek hikâye ve bilgi aktarma konusunda tercih edilen bir yöntemdir.

Dijital hikâye anlatımı, dil becerilerini, yaratıcı düşünmeyi, iş birliğine bağlı öğrenmeyi zenginleştirmekte ve temel dil becerilerini aktif olarak kullanarak öğrencilerin mevcut bilgilerini artırmaktadır. Ayrıca çocukların sevdikleri hikayeleri tekrar tekrar dinleme fırsatı sunması çocukların dinleme tutumlarının gelişmesine katkı sağladığını ifade eder (Verdugo ve Belmonte, 2007). Dijital hikâye anlatımında karakterler ve olayın geçtiği ortam görseller ve seslerle desteklenmektedir. Bu süreçte öğrencilere ilgi çekici ve birden fazla uyaran sunulmaktadır. Dijital hikayelerin dinleyicilere ilgi çekici ve birden fazla uyaran sunması dinleyicinin dinleme süresini artırmaktadır. Dijital hikâye anlatımı geleneksel hikâye anlatımından farklı olarak bireyi sadece dinleyici konumunda tutmayarak dinleyicinin hikâyeyi şekillendirmesini ve hikayeyle etkileşim kurmasını sağlamaktadır (Dörner, Grimm ve Abawi, 2002).

Bütün bu bilgiler doğrultusunda dijital hikayelerin kullanımı esnasında kullanılan ses ve efektlerinin işitme duyusunun daha aktif olarak kullanılmasını sağlamaktadır. Bu da özellikle görme engelli bireylerin dinlediğini anlama becerisinin geliştirilmesinde dijital hikâye kullanımının önemini artırmaktadır. Görme yetersizliği bulunan bireylerde özellikle soyut ifadelerin somutlaştırılması ve dinleme becerisini geliştirmesi amacıyla kullanılan bu yöntem önem arz etmektedir.

Literatür incelemesinde temel dil becerilerine yönelik olarak yapılan çalışmalara bakıldığında sayı bakımından en az çalışma yapılan dil becerisinin dinleme olduğu ve Gücüyeter (2009), Doğan (2010) tarafından "ihmal edilmiş bir beceri" olarak nitelendirildiği görülmüştür. Ayrıca alan yazınında görme yetersizliği bulunan öğrencilere yönelik yapılan dil çalışmalarının sayısı yok denecek kadar azdır. Hem yurt içi hem yurt dışı alan yazın incelediğinde görme engelli öğrencilerin dijital hikayelerin dinleme becerilerini etkisini inceleyen bir çalışmaya ise rastlanılmamıştır. Bu nedenle yapılan çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

Bu bağlamda bu araştırmada görme engeli olan bireylerin dinlediğini anlama becerisi üzerinde geleneksel hikâye okuma ile dijital hikâye kullanımının etkililiği karşılaştırma olarak incelenmiştir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı öykü kitabı ve dijital hikâye anlatım yöntemlerini kullanarak görme yetersizliği olan öğrencilerin dinleme becerileri üzerindeki etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırma süresince aşağıdaki soruya cevap aranmıştır:

1. Görme yetersizliği bulunan öğrencilerde dijital hikâye anlatımının dikkatle, empatik, yaratıcı, eleştirel, etkin, çözümleyici dinleme becerileri üzerinde etkisi var mıdır?

Yöntem

Bu çalışmada gerçek deneysel modellerinden biri olan "Yalnız Son Testli Kontrol Gruplu Seçkisiz Desen" kullanılmıştır. Deneysel araştırmalar ulaşılan sonuçların kesinliği ve değişkenler arasındaki ilişkinin tam olarak belirlenebilmesi sebebiyle en güvenilir araştırmalar arasında kabul edilmektedir (Ural ve Kılıç, 2006). Yalnız son test kontrol gruplu seçkisiz desende, yansız atama yöntemi ile belirlenen gruplar bulunur ve bu gruplardan yalnızca son test puanları veri olarak toplanır (Karasar, 2009). Çalışmada uygulamalara başlanmadan önce tüm öğrencilerin gelişim durumlarını gösteren gelişim dosyaları

incelenmiş ve öğretmenlerinden öğrenciler hakkında bilgiler alınmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak öğrenciler gelişim düzeylerine göre 2 gruba ayrılmıştır. Bu doğrultuda araştırma kapsamına alınan çocuklar gelişim düzeyleri bakımından eşitlenip hikâyelerin iki farklı şekilde sunulduğu bir deney ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Karasar (2009), grupların yansız atama ile oluşturulmasının, ön test benzerliği sağlamak için yeterli olabileceğini, bu sayede ön test yapmanın iç ve dış geçerlik üzerindeki olumsuz etkilerinin önlenebileceğini söylemektedir. Bu açıklamaya dayanarak grupların homojen şekilde oluşturulmuş ve ön test yapma ihtiyacı giderilmiştir. Ayrıca araştırmada ölçülmek istenen dinleme becerisi görme engelli öğrencilerin gelişim düzeyi ile doğrudan ilişkili olduğundan, grupların gelişim düzeyi bakımından homojen dağılması dinleme becerileri bakımından da eşit seviyelerde olduklarını göstermektedir.

Araştırmanın yürütüleceği gruplar oluşturulduktan sonra hangi gruba hangi hikâye türünün anlatılacağı rastgele şekilde belirlenerek gruplara 2 farklı türde hikâye anlatım yöntemi uygulanmıştır. Her hikâye anlatımının ardından araştırmacının görme yetersizliği bulunan öğrencilerin dinleme becerilerini ölçebilmek adına hazırladığı görüşme formu ile veri toplanmıştır.

Araştırmada basit seçkisiz gruplar oluşturulmuş hikâyeler iki farklı şekilde dinletildikten sonra gruplara deney sonrası Yalnız Son Test Kontrol Gruplu Deneysel Araştırma Yöntemi kullanılarak son test ölçümleri yapılmıştır.

Hangi gruba hangi yöntemin uygulanacağı ise rastgele şekilde belirlenmiştir. Deney grubuna dijital hikâye, müzik ve ses efektleri dahil edilerek anlatım yapılırken, kontrol grubuna öykü kitabı ile hikâye anlatımı yapılmıştır. Verilerin güvenilirliğini etkilememek için dijital hikâyelerin öykü şeklindeki versiyonu araştırmacı tarafından kontrol grubundaki çocuklara aktarılmıştır. Böylece her iki grupta bulunan öğrenciler arasındaki içerik farklılığı ve anlatıcı değişkenliği faktörü ortadan kaldırılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırma kapsamına alınan öğrenciler Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Malatya ili Battalgazi Görme Engelliler Orta Okulu'nda öğrenim görmektedir.

Tablo 2: Örneklem Deneysel Durumlara Göre Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Kontrol Grubu	Deney Grubu	Toplam
Kız	1	1	2
Erkek	1	1	2

Tablo 2'de görüldüğü gibi dijital hikâye anlatımının uygulandığı deney grubunda 1 kız 1 erkek toplam 2; öykü kitabı ile anlatım yapılan kontrol gurubunda 1 kız, 1 erkek tüm grupların toplamında ise 2 kız, 2 erkek olmak üzere toplam 4 öğrenci ile çalışma yürütülmüştür. 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Malatya ili Battalgazi Görme Engelliler Orta Okulu'nda öğrenim gören öğrenci sayısı 4 kişi olup araştırma kapsamında yer alan tüm öğrencilere ulaşılmıştır. Araştırma kapsamına alınan çocuklar cinsiyet (kız veya erkek) ve gelişim düzeyi (iyi-orta-geliştirilebilir) bakımından eşitlenip dijital hikâyelerin farklı şekillerde sunulduğu bir deneysel durum ve öykü kitabı ile okuma yapılan bir kontrol grubundan birine seçkisiz olarak atanmıştır.

Uygulamaya başlanmadan önce araştırmada kullanılan veri toplama aracı ve materyalleri İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu'na sunulmuştur ve araştırma bu kurul tarafından onaylanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada araştırmacılar tarafından belirlenen görme engelli öğrencilerin seviyesine uygun on hikâye kullanılmıştır. Hikâyeler çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun olarak seçilmiştir. Araştırmada kullanılan hikâyelerin dijital hikâye versiyonları olması gerektiğinden, iki versiyonu da birebir aynı olan hikâyeler tercih edilmiştir. Hikâyeler öğrencilere iki farklı anlatım şekliyle sunulmuştur: 1. Hikâye kitabı ile anlatım: Kontrol grubundaki öğrencilere araştırmacıların dijital hikâyelerin basılı kitap şeklindeki formatının okunması yoluyla gerçekleşmiştir. 2. Dijital hikâyenin ses efektleri ve müzik eşliğinde sunumu: Anlatılanı somutlaştırmak ve uyarıcı çeşitliliğini sağlamak için dijital ses efektleri ve müzik kullanılmıştır. Bu doğrultuda metnin akışına uygun olan müzik ve ses efektleri (araba sesi, telefonun zil sesi, rüzgâr sesi vb.) kullanılarak hikâyelerin dijital şekilleri oluşturulmuştur.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmada, araştırmacıların hazırladığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Form görme yetersizliği bulunan öğrencilerin dinleme becerilerini ölçmek amacıyla 6 dinleme türünü kapsayacak şekilde hazırlanmıştır. Hazırlanan formun kapsam geçerliliğini sağlamak için her dinleme türünü ölçmeye yönelik sorular hazırlanmıştır. Formda dikkatle, empatik, yaratıcı, eleştirel, etkin, çözümleyici dinleme türüne ait sorular bulunmaktadır. Her dinleme türünden 2 adet olmak üzere toplamda 12 soru hazırlanmıştır. Hazırlanan soruları son haline getirebilmek için uzman görüşüne başvurulmuştur. Hazırlanan görüşme formu ile ilgili 3 Eğitim Bilimleri, 1 Türkçe Eğitimi, 3 Özel Eğitim uzmanı olmak üzere toplam 7 uzmandan görüş alınarak forma son hali verilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda görüşme formu maddelerinin değerlendirilmesi için Lawshe tekniği kullanılmıştır. Bir ölçeğe ya da forma Lawshe tekniğini uygulayabilmek için en az 5 uzman görüşüne gerek duyulmaktadır (Yurdugül, 2005). Bu tekniği kullanarak belirlenen kapsam geçerlik oranı, herhangi bir madde için 'gerekli' olduğunu söyleyen uzman sayısının, toplam uzman sayısının yarısına bölünüp, sonuçtan bir çıkartılması ile elde edilir. Kapsam geçerlik oranı hesaplandıktan sonra, çıkan sonuçlar negatif ya da 0 ise bu maddeler ilk olarak elenmesi gereken maddelerdir. Kapsam geçerlik oranının istatistiksel anlamlılığını belirlemek için $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde kapsam geçerlik ölçütleri Venaziano ve Hooper (1997), tarafından tablo haline getirilmiştir. Tabloda uzman sayılarına göre maddenin anlamlı olduğu söylenebilecek minimum değerler verilmiştir (Yurdugül, 2005). Lawshe tekniğinde 7 uzman görüşüne başvurulduğunda KGO'nun minimum değerinin 0.99 olması gerekmektedir. Uzman görüşleri doğrultusunda formun KGO değeri 1.00 bulunmuştur. Bu durumda formdan çıkarılması gereken madde olmadığı tespit edilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Çalışmaya başlarken araştırmacılar çalışmaya katılan öğrencilerin öğretmenlerinden her çocuk hakkında görüş alınmıştır. Ardından çocukların gelişim dosyaları incelenerek öğretmen görüşlerinin uygunluğu desteklenmiştir. Son olarak çocukların gelişim düzeyleri birbirine denk olacak şekilde iki çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu grupların biri kontrol, diğeri ise deney grubu olarak belirlenmiştir. Grupların gelişim düzeyleri birbirine denk olması, çalışmada ön test yapma zorunluluğunu ortadan kaldırmıştır.

Grupların oluşturulmasından sonra biri deneme olmak üzere toplamda 10 oturumda hikâye dinleme çalışması yapılmıştır. Araştırmanın uygulama süreci toplam 5 hafta sürmüştür. Öğrenciler buldukları grubun hikâye türlerini dinlemiştir. Her hikâyenin ardından çocuklar ile birebir görüşme yapılarak veriler toplanmıştır. Görüşme esnasında önemli noktaları kaçırmamak için katılımcılardan izin alınarak görüşmeler kayıt altına alınmış ve elde edilen bilgiler hazırlanan forma işlenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama aracı kullanılarak elde edilen veriler SPSS 20.00 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiş bu nedenle parametrik testler kullanılmıştır. Verilerin analizinde değerlendirme formu kullanılmıştır. Öğrencilerin görüşme esnasında verdikleri cevaplar şu şekilde değerlendirilmiştir: Hazırlanan form sorulara hiç doğru cevap vermeyen, 1 soruya az yeterli cevap verebilen, 2 soruya daha yeterli cevap verebilen ve 3 soruya yeterli cevap verebilen şeklinde derecelendirilmiştir. Araştırmacı puanlama yaparken verilerin etkilenmemesi için hangi çocuğun hangi grupta olduğunu bilmeden kör puanlama uygulaması yapılmıştır. Bu uygulamayla yanlış puanlama yapılmasının önüne geçilmiştir.

Veriler analiz edilmeden önce yapılan puanlamanın tutarlılığını tespit edebilmek için kayıt altındaki veriler iki farklı alan uzmanı tarafından puanlanmıştır. Elde edilen puanlamalar arasındaki ilişkiye bakılarak puanlayıcılar ve araştırmacı arasındaki tutarlılık belirlenmiştir. Tablo 3'te puanlayıcılar ve araştırmacı arasındaki tutarlılığa ilişkin korelasyon katsayıları gösterilmiştir:

Tablo 3: Puanlayıcılar ve Araştırmacı Arasındaki Tutarlılığa İlişkin Korelasyon Katsayıları

Dinleme Türleri		Puanlayıcı 1	Puanlayıcı 2
Dikkatle Dinleme	Araştırmacı	0.85	0.78
Etkin Dinleme	Araştırmacı	0.88	0.89
Empatik Dinleme	Araştırmacı	0.76	0.79
Eleştirel Dinleme	Araştırmacı	0.83	0.85
Çözümleyici Dinleme	Araştırmacı	0.80	0.84
Yaratıcı Dinleme	Araştırmacı	0.79	0.81

Tablo 3 incelendiğinde; puanlayıcılar ve araştırmacı arasında en düşük ilişkinin empatik dinleme türünde ($r= 0.76$), en yüksek ilişkinin ise etkin dinleme türünde ($r=0.89$) olduğu tespit edilmiştir. puanlamanın tutarlı bir biçimde yapıldığı saptanmıştır. Korelasyon katsayısının, mutlak değer olarak, 0.70-1.00 arasında olması yüksek, 0.70-0.30 arasında olması, orta; 0.30-0.00 arasında olması düşük düzeyde ilişki olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, 2011). Bu doğrultuda, Araştırmacı ve puanlayıcılar arasındaki ilişkinin 0.70'in üzerinde olduğu düşünüldüğünde, araştırmacının puanlamasıyla diğer puanlamacılar arasında yüksek düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir.

İstatiksel analizler yapılırken ilk olarak verilerin yordayıcı ve bağımlı değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediklerini tespit edebilmek için çarpıklık-basıklık (skewness- kurtosis) değerlerine bakılmıştır. Elde edilen değerlerin +1.5, - 1.5 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013) çarpıklık-basıklık (skewness-kurtosis) değerlerinin normal dağılım gösterebilmesi için +1.5,-1.5 aralığında olması gerektiğini ifade eder. Kullanılacak verilerin çarpıklık- basıklık değerleri bu aralıkta olduğundan verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu nedenle verilerin analizi yapılırken parametrik testler kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken dinleme türlerine göre kontrol ve deney grupları arasında anlamlı fark olup olmadığını bulmak amacıyla t-testi yapılmıştır.

Bulgular

1. Görme yetersizliği bulunan öğrencilerde dijital hikâye anlatımının dikkatle dinleme becerisi üzerinde etkisi var mıdır?

Kontrol ve deney gruplarının dikkatle dinleme türünde aldıkları ortalama ve standart sapma değerlerine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: Kontrol ve Deney Gruplarının Dikkatle Dinleme Becerisine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Dikkatle Dinleme	Kontrol Grubu		Deney Grubu	
	Ortalama Puan (ss)	N	Ortalama Puan (ss)	N
Hikâye 1	0.50 (.70)	2	3.00 (.00)	2
Hikâye 2	1.00 (.00)	2	2.00 (.00)	2
Hikâye 3	1.00 (.00)	2	1.50 (.70)	2
Hikâye 4	1.00 (.00)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 5	1.00 (.00)	2	2.00 (.00)	2
Hikâye 6	1.00 (1.4)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 7	0.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 8	1.00 (1.4)	2	3.00 (.00)	2
Hikâye 9	1.00 (.00)	2	3.00 (.00)	2
Hikâye 10	1.00 (.00)	2	3.00 (.00)	2
Toplam	0.90 (.55)		2.50 (.60)	

Tablo 4 incelendiğinde standart sapma değerlerinin sırasıyla .70, .00, .00, .00, 1.4, .70, 1.4, .00, .00, .55; ortalama puanları sırasıyla .00, .00, .70, .70, .00, .70, .70, .00, .00, .00, .60'dır. Tablo 4'teki ortalama puanlara bakıldığında, kontrol grubu toplam ortalama puanlarının 0.90, deney grubu toplam ortalama puanlarının 2.50 olduğu görülmektedir.

Kontrol ve deney grupları arasında dikkatle dinleme alt boyutunda anlamlı bir fark olup olmadığını görmek için t- testi yapılmıştır. Yapılan testin sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Deney Grubu ve Kontrol Grubunun Dikkatle Dinleme Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları

Dikkatle Dinleme	Gruplar	N	x	Ss	Sd	T	P
	Kontrol Grubu	20	0.90	0.553	38	8.718	.000
	Deney Grubu	20	2.50	0.607			
	Toplam	40					

Tablo 5'te görüldüğü üzere deney grubu ve kontrol grubu arasında dikkatle dinleme puanları yönünden anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır (p < 0.05). Deney grubunda bulunan kişilerin dikkatle dinleme becerisinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

2. Görme yetersizliği bulunan öğrencilerde dijital hikâye anlatımının empatik dinleme becerileri üzerinde etkisi var mıdır?

Kontrol ve deney gruplarının empatik dinleme türünde aldıkları ortalama ve standart sapma değerlerine ilişkin analiz sonuçları Tablo 6'da yer almaktadır:

Tablo 6: Kontrol ve Deney Gruplarının Empatik Dinleme Becerisine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Empatik Dinleme	Kontrol Grubu		Deney Grubu	
	Ortalama Puan (ss)	N	Ortalama Puan (ss)	N
Hikâye 1	0.50 (.70)	2	2.00 (.00)	2
Hikâye 2	1.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 3	0.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 4	0.00 (.00)	2	3.00 (.00)	2
Hikâye 5	0.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 6	0.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 7	1.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 8	1.00 (.00)	2	2.00 (.00)	2
Hikâye 9	1.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 10	2.00 (.00)	2	2.50 (.70)	2
Toplam	0.95 (.75)		2.45 (.51)	

Tablo 6 incelendiğinde standart sapma değerleri sırasıyla .70, .70, .70,.00,.70, .70, .70, .00, .70, .00, .75; ortalama puanları sırasıyla .00, .70, .70, .00, .70, .70, .00, .70, .70 'dir. Tablo 4'teki ortalamam puanlara bakıldığında, kontrol grubu toplam ortalama puanlarının 0.95, deney grubu toplam ortalama puanlarının 2.45 olduğu görülmektedir.

Kontrol ve deney grupları arasında empatik dinleme alt boyutunda anlamlı bir fark olup olmadığını görmek için t- testi yapılmıştır. Yapılan testin sonuçları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7: Deney Grubu ve Kontrol Grubunun Empatik Dinleme Puan Ortalamalarına İlişkin t- testi Sonuçları

Empatik Dinleme	Gruplar	N	X	Ss	Sd	T	P
	Kontrol Grubu	20	0.95	0.759			
	Deney Grubu	20	2.45	0.510	38	7.333	.000
	Toplam	40					

Tablo 7'de görüldüğü üzere deney grubu ve kontrol grubu arasında empatik dinleme puanları yönünden anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır ($p < 0.05$). Deney grubunda bulunan kişilerin empatik dinleme becerisinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

3. Görme yetersizliği bulunan öğrencilerde dijital hikâye anlatımının yaratıcı dinleme becerileri üzerinde etkisi var mıdır?

Kontrol ve deney gruplarının yaratıcı dinleme türünde aldıkları ortalama ve standart sapma değerlerine ilişkin analiz sonuçları Tablo 8'de yer almaktadır?

Tablo 8: Kontrol ve Deney Gruplarının Yaratıcı Dinleme Becerisine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Yaratıcı Dinleme	Kontrol Grubu		Deney Grubu	
	Ortalama Puan (ss)	N	Ortalama Puan (ss)	N
Hikâye 1	1.00 (.00)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 2	0.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 3	0.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 4	1.00 (.00)	2	3.00 (.00)	2
Hikâye 5	1.00 (1.4)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 6	1.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 7	0.50 (.70)	2	1.50 (.70)	2
Hikâye 8	1.00 (.00)	2	3.00 (.00)	2
Hikâye 9	1.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 10	1.50 (.70)	2	3.00 (.00)	2
Toplam	1.00 (.64)		2.55 (.60)	

Tablo 8 incelendiğinde standart sapma değerleri sırasıyla .00, .70, .70, .00, 1.4, .70, .70, .00, .70, .70; ortalama puanları sırasıyla .70, .70, .70, .00, .70, .70,.70.00,.70.00'dır. . Tablo 4'teki ortalamam puanlara bakıldığında, kontrol grubu toplam ortalama puanlarının 1.00, deney grubu toplam ortalama puanlarının 2.55 olduğu görölmektedir.

Kontrol ve deney grupları arasında yaratıcı dinleme alt boyutunda anlamlı bir fark olup olmadığını görmek için t- testi yapılmıştır. Yapılan testin sonuçları Tablo 9'da belirtilmiştir:

Tablo 9: Deney Grubu ve Kontrol Grubunun Yaratıcı Dinleme Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları

Yaratıcı Dinleme	Gruplar	N	X	Ss	Sd	T	P
	Kontrol Grubu	20	1.00	0.649	38	7.815	.000
	Deney Grubu	20	2.55	0.605			
	Toplam	40					

Tablo 9'da göröldüğu üzere deney grubu ve kontrol grubu arasında yaratıcı dinleme puanları yönünden anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır ($p < 0.05$). Deney grubunda bulunan kişilerin yaratıcı dinleme becerisinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

4. Görme yetersizliği bulunan öğrencilerde dijital hikâye anlatımının eleştirel dinleme becerileri üzerinde etkisi var mıdır?

Kontrol ve deney gruplarının eleştirel dinleme türünde aldıkları ortalama ve standart sapma değerlerine ilişkin analiz sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: Kontrol ve Deney Gruplarının Eleştirel Dinleme Becerisine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Eleştirel Dinleme	Kontrol Grubu	Deney Grubu

	Ortalama Puan (ss)	N	Ortalama Puan (ss)	N
Hikâye 1	1.00 (.00)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 2	0.00 (.00)	2	2.00 (.00)	2
Hikâye 3	1.00 (.00)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 4	1.00 (.00)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 5	1.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 6	1.00 (.00)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 7	2.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 8	0.00 (.00)	2	2.00 (.00)	2
Hikâye 9	0.50 (.70)	2	3.00 (.00)	2
Hikâye 10	1.00 (.00)	2	2.00 (.00)	2
Toplam	0.75 (.55)		2.40 (.50)	

Tablo 10 incelendiğinde standart sapma değerleri sırasıyla .00, 00, 00, 00, .70, .00, .70, .00, .70, .00; ortalama puanları sırasıyla .70, .00, .70, .70, .70, .70, .70, .70, .00, .00'dur. Tablo 10'daki ortalama puanlara bakıldığında, kontrol grubu toplam ortalama puanlarının 0.75, deney grubu toplam ortalama puanlarının 2.40 olduğu görülmektedir.

Kontrol ve deney grupları arasında eleştirel dinleme alt boyutunda anlamlı bir fark olup olmadığını görmek için t- testi yapılmıştır. Yapılan testin sonuçları Tablo 11'de belirtilmiştir.

Tablo 11: Deney Grubu ve Kontrol Grubunun Eleştirel Dinleme Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları

Eleştirel Dinleme	Gruplar	N	X	Ss	sd	T	P
	Kontrol Grubu	20	0.75	0.550			
	Deney Grubu	20	2.40	0.503	38	9.903	.000
	Toplam	40					

Tablo 11'de görüldüğü üzere deney grubu ve kontrol grubu arasında eleştirel dinleme puanları yönünden anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır (p < 0.05). Deney grubunda bulunan kişilerin eleştirel dinleme becerisinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

5. Görme yetersizliği bulunan öğrencilerde dijital hikâye anlatımının etkin dinleme becerileri üzerinde etkisi var mıdır?

Kontrol ve deney gruplarının etkin dinleme türünde aldıkları ortalama ve standart sapma değerlerine ilişkin analiz sonuçları Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12: Kontrol ve Deney Gruplarının Etkin Dinleme Becerisine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Etkin	Kontrol Grubu		Deney Grubu	
	Ortalama Puan (ss)	N	Ortalama Puan (ss)	N
Hikâye 1	0.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 2	1.00 (.00)	2	3.00 (.00)	2

Hikâye 3	2.00 (.00)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 4	1.50 (.70)	2	3.00 (.00)	2
Hikâye 5	1.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 6	0.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 7	1.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 8	0.50 (.70)	2	3.00 (.00)	2
Hikâye 9	1.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 10	1.50 (.70)	2	3.00 (.00)	2
Toplam	1.20 (.69)		2.70 (.47)	

Tablo 12 incelendiğinde; standart sapma değerleri sırasıyla .70, 00, 00, .70, .70, .70, .70, .70, .70, .70; ortalama puanları sırasıyla, 2.50, 3.00, 2.50, 3.00, 2.50, 2.50, 2.50, 3.00, 2.50, 3.00, 2.70'dir. Tablo 9 incelenip etkin dinleme türünden alınan ortalama puanlara bakıldığında, kontrol grubu toplam ortalama puanlarının 1.20, deney grubu toplam ortalama puanlarının 2.70 olduğu görülmektedir.

Kontrol ve deney grupları arasında etkin dinleme alt boyutunda anlamlı bir fark olup olmadığını görmek için t- testi yapılmıştır. Yapılan testin sonuçları Tablo 13'te belirtilmiştir:

Tablo 13: Deney Grubu ve Kontrol Grubunun Etkin Dinleme Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları

Etkin Dinleme	Gruplar	N	X	Ss	Sd	T	P
	Kontrol Grubu	20	1.20	0.696			
	Deney Grubu	20	2.70	0.470	38	7.988	.000
	Toplam	40					

Tablo 13'te görüldüğu üzere deney grubu ve kontrol grubu arasında etkin dinleme puanları yönünden anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır (p < 0.05). Deney grubunda bulunan kişilerin etkin dinleme becerisinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

6. Görme yetersizliği bulunan öğrencilerde dijital hikâye anlatımının çözümleyici dinleme becerileri üzerinde etkisi var mıdır?

Kontrol ve deney gruplarının çözümleyici dinleme türünde aldıkları ortalama ve standart sapma değerlerine ilişkin analiz sonuçları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14: Kontrol ve Deney Gruplarının Çözümleyici Dinleme Becerisine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Çözümleyici Dinleme	Kontrol Grubu		Deney Grubu	
	Ortalama Puan (ss)	N	Ortalama Puan (ss)	N
Hikâye 1	1.50 (.70)	2	3.00 (.00)	2
Hikâye 2	1.50 (.70)	2	2.00 (.00)	2
Hikâye 3	0.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 4	1.00 (.00)	2	2.00 (.00)	2
Hikâye 5	1.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 6	0.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2

Hikâye 7	1.00 (.00)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 8	0.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Hikâye 9	1.00 (.00)	2	3.00 (.00)	2
Hikâye 10	0.50 (.70)	2	2.50 (.70)	2
Toplam	0.90 (.55)		2.50 (.51)	

Tablo 14 incelendiğinde standart sapma değerleri sırasıyla .70, .70, .70, .00, .70, .00, .70, .00, .70 ortalama puanları sırasıyla 3.00,2.00, 2.50, 2.00, 2.50, 2.50, 2.50, 2.50, 3.00, 2.50'dir. Tablo 11 incelenip çözümleyici dinleme türünden alınan ortalama puanlara bakıldığında, kontrol grubu toplam ortalama puanlarının 0.90, deney grubu toplam ortalama puanlarının 2.70 olduğu görülmektedir.

Kontrol ve deney grupları arasında dinleme alt boyutunda anlamlı bir fark olup olmadığını görmek için t- testi yapılmıştır. Yapılan testin sonuçları Tablo 15'te belirtilmiştir:

Tablo 15: Deney Grubu ve Kontrol Grubunun Etkin Dinleme Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları

Çözümleyici Dinleme	Gruplar	N	X	Ss	Sd	T	P
	Kontrol Grubu	20	0.90	0.553			
	Deney Grubu	20	2.50	0.513	38	9.491	.000
	Toplam	40					

Tablo 15'te görüldüğü üzere deney grubu ve kontrol grubu arasında çözümleyici dinleme puanları yönünden anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır (p <0.05). Deney grubunda bulunan kişilerin çözümleyici dinleme becerisi daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç

Araştırmanın sonucunda görme yetersizliği bulunan öğrencilerde dijital hikâye anlatımının dikkatle, empatik, yaratıcı, eleştirel, etkin, çözümleyici dinleme becerileri üzerinde anlamlı düzeyde olumlu etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca görme engelli öğrencilerin dijital hikâyelere bağlı dinleme etkinlikleri sayesinde dikkatle dinlediği tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda dijital hikâye kullanımının görme yetersizliği bulunan öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiği tespit edilmiştir.

Ciğerci (2015) ilköğretim 4. sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada Türkçe dersinde dijital hikâye anlatımının öğrencilerin seçici dinleme becerilerine katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Collin, (2017) kullanılan hikâye anlatım türlerinin çocukların hikâyeleri anlama durumlarına yaptıkları etkiyi inceleyen çalışmada dijital hikâye anlatılan okul öncesi dönem çocuklarının hikâyeyi dinlerken daha az hareket ettikleri ve daha konsantre olduklarını tespit etmiştir. Hikâyeyi anlamayı ölçmek amacıyla sorulan sorulara da dijital hikâye dinleyen çocukların daha doğru yanıtlar verdiği görülmüştür. Kurudayıoğlu ve Bal (2014) yapmış oldukları çalışmada ana dil eğitiminde dijital hikâye anlatımının kullanımını incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda temel dil becerilerinde dijital hikâye anlatımının etkili olduğu tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmalar araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Dinleme iletişimin en temel becerilerinden biri olmakla birlikte özellikle görme yetersizliği bulunan öğrencilerin öğrenme sürecinde önemli bir yere sahiptir. Bu öğrencilerde görme yetersizliği olduğu için bilgiyi dinleyerek öğrenmektedirler. Görme yetersizliği bulunan öğrencilerde dinlemenin verimliliğinin

arttırılması açısından daha ilgi çekici ve birden fazla uyaran sunabilen dijital içerikli materyaller kullanılabilir.

Maden (2013), eles-tirel, c-özümleyici, düzenli ve empatik dinleyemeyen bireylerin özellikle sözlü sosyal hayatta iletişim kurarken ortaya çıkabilecek sorunlara karşı savunmasız ve çözümsüz kalabileceklerini ifade etmiştir. Bu doğrultuda görme yetersizliği bulunan bireylerde dinleme becerisinin gelişiminin diğer iletişim becerilerinin gelişimine ve bunun da bireyin sosyal ilişkilerini güçlendirmesine katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Ayrıca bu türlerde dinleme becerisi kazanan bireylerin davranışsal, duyuşsal ve bilişsel olarak da olumlu tutumlar geliştirebilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda özellikle görme yetersizliği bulunan bireylere yapılacak olan bu tür uygulamalar onların başarılı bir dinleyici olmalarını sağlayacaktır. Özellikle bu öğrencilere yönelik gelişen teknolojik imkanları kullanarak farklı etkinlikleri hazırlamak bu öğrencilerin dil becerilerinin gelişimini hızlandıracaktır.

Elde edilen bu sonuçlardan hareketle araştırmacılara ve öğretmenlere şu öneriler verilebilir:

- Araştırmacılar özel öğretim kurumlarında öğrenim gören diğer öğrenciler üzerinde dinleme türlerini ayrı ayrı ele alarak detaylı bir şekilde araştırmalar yapılabilir.
- Araştırmacılar görme yetersizliği bulunan öğrencilerde diğer dinleme türlerini esas alarak çalışmalar yapılabilir.
- Alanda özel öğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin dinleme becerisine yönelik yapılan çalışmalar ve dinleme türleriyle dijital hikâyeler ile ilgili çalışmaların sayısı sınırlı olduğundan özellikle özel öğretimde yapılacak her türlü çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Özel öğretimde görev alan öğretmenlere dijital hikâyeler, dijital hikâye türleri kullanımları ve faydaları hakkında bilgi verilebilir.
- Görme engelliler okulunda görev yapan öğretmenlere dinleme ve dinleme becerisinin önemi hakkında hizmet içi eğitimler verilebilir.
- Görme engelliler eğitim programında dinleme becerisinin eğitime ve buna yönelik etkinlik önerilerine daha fazla yer verilebilir.

Kaynakça

- Akçalı, Ş. (2015). Görme Engellilere Yönelik Tasarlanan Mekanların Erişilebilirlik Standartları Kapsamında İrdelenmesi: Görme Engelli Kütüphaneleri. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Aytan, T, Bayar & N. (2014). Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerilerinin Taşımalık Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2), 269-285.
- Bilgiç Yıldız & A Savaş, B. (2019). Ezop Masallarının Dinleme Becerisine Etkisi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 3 (2), 185-208.
- Bozan, A. & Akay, Y. (2012). Dikkat Geliştirme Eğitiminin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Dikkatlerini Toplama Becerilerine Etkisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (6), 53-66.
- Buzan, T. (2001). *Hızlı okuma*. İstanbul: Alfa Yayınları.

- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, 14. Baskı, Ankara: Pegem yayıncılık.
- Ciğerci F. (2015). İlkokul Dördüncü Sınıf Türkçe Dersinde Dinleme Becerilerinin Geliştirilmesinde Dijital Hikâyelerin Kullanılması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ciğerci F. & Gültekin M. (2019). Dijital Hikâyelerin Dinlemeye Yönelik Tutuma Etkisi. *Harran Maarif Dergisi*, 4 (2), 45-73.
- Doğan, Y. (2007). İlköğretim ikinci kademedeki dil becerisi olarak dinlemeyi geliştirme çalışmaları. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- Doğan, Y. (2008). İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisini Geliştirmede Etkinlik Temelli Çalışmaların Etkililiği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 261-286 .
- Doğan, Y. (2010). Dinleme Becerisini Geliştirmede Etkinliklerden Yararlanma. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (27), 263-274
- Doğan, Y. (2013). *Dinleme Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dörner, R., Grimm, P. & Abawi, D. F. (2002). *Synergies between interactive training simulations and digital storytelling: a component-based framework*. *Computers & Graphics*, 26(1), 45-55.
- Epçaçan, C. (2013). Temel Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme ve Dinleme Eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 331-352.
- Göçer, A., (2007). Bir Öğrenme Alanı Olarak Anlama Eğitimi ve Türkçe Öğretimindeki Yeri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 17-39.
- Güçüyeter, B & Güçüyeter, B. (2010). Türk Dili ve Edebiyatı Derslerinde Dinleme Eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (2) , 161-170.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Güneş, F (2013). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gürgen, İ. (2008). *Türkçe Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Hathorn, P. P. (2005). *Using digital storytelling as a literacy tool for the inner city middle school youth*. *The Charter Schools Resource Journal*, 1(1), 32-38.
- Hunsaker, R. A. (1990). *Sözlü iletişim becerilerini anlama ve geliştirme: Konuşma ve dinleme* (2. baskı). Englewood, CO: J. Morton Press.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (10.baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kline, J.A. (1996). *Etkili Dinleme*. Alabama: Hava Üniversitesi Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M. ve Bal, M. (2014). Ana dili eğitiminde dijital hikâye anlatımlarının kullanımı, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2014; (28),74-95.
- Kurudayıoğlu, M.& Kana, F. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Becerisi ve Dinleme Eğitimi Özyeterlik Algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2) , 245-258.
- Maden S.& Durukan, E. (2011). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Stilllerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 0 (4), 101-112.
- Maden, S. (2013). Niçin Dinlemiyoruz? Dinleyememe Probleminin Sosyokültürel Analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitimi (TEKE) Dergisi*, 2 (1) , 49-83.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2015). *Türkçe dersi (1-8. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB
- MEB. (2018). *Türkçe Ortaokul 8 Ders Kitabı*. Talim Terbiye Kurulu: Ankara

- Melanhođlu, D. (2011). İlköğretim Türkçe Öğretim Programının Dinleme Türleri Bakımından Değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 12 (3), 65-78.
- Melanhoğlu, D. (2012). Türkçe öğretiminde ayrıştırıcı dinlemeyi geliştirmeye yönelik bir etkinlik önerisi. *Milli Eğitim*, 41(196), 56-68.
- Melanhoğlu, D. (2013). Ortaokul Öğrencileri İçin Dinleme Kaygısı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik alışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2013 Sayı: 11 , 851-876.
- Miller E. A. (2009) *Digital storytelling*. University of Northern Iowa.
- Özbay, M. (2001). Türkçe öğretiminde dinleme becerisini geliştirme yolları. *Türk Dili Dergisi*. (589). 9–15.
- Özbay, M. (2005). *Bir dil becerisi olarak dinleme eğitimi*. Ankara: Akçağ.
- Özbay, M. (2009). *Anlama teknikleri-II: dinleme eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Tabachnick, Barbara G. & Linda S. Fidell; (2013), *ok Değişkenli İstatistiklerin Kullanımı*, Altıncı Baskı, ev.: Mustafa BALOĞLU, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Temur, T. (2001). *Dinleme becerisi*. Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu 1-8. Ankara: Nobel.
- Tuncer, H. (2008). *Anlama Teknikleri (Okuma, Dinleme)*. İzmir: Orkun Kitabevi.
- Ungan, S. (2009). *Dinleme eğitimi, ilköğretimde türkçe öğretimi*. (Ed: A. Kırkkılıç ve H. Akyol). Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Tompkins, G. E. (1998). *Language arts content and teaching strategies*. California State University. Prentice-Hall Inc. New Jersey.
- Topuoğlu Ünal, F.& Özer, F. (2014). *Türkçe öğretiminde dinleme becerisi ile ilgili kaynaka alışması. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 203-218.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi. (2. basım)*. Ankara: Detay.
- Robin B. R. (2008) *Digital storytelling: a powerful technology tool for the 21st century classroom*. *Theory Into Practice* 47(3):220– 228.
- Sumartono S. (2018) *Digital storytelling a powerful tool to develop student’s emotional intelligence*. *Journal of Curriculum Indonesia* 1(2):33–40.
- Şahin, A. (2011). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisi Farkındalıklarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre İncelenmesi*. ankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü *Dergisi*, 2 (1), 178-188.
- Verdugo, D. R.& Belmonte, I. A. (2007). *Using digital stories to improve listening comprehension with Spanish young learners of English*. *Language Learning & Technology*, 11(1), 87–101.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin. İletişim/Correspondence Y.
- Yıldız, N. (2015). *Dinleme stratejileri öğretiminin beşinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). anakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Yurdugöl, H. (2005). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. XIV. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakóltesi*.